

Қазіргі жол полициясының пара алуы

ЖАРИЯЛАНДЫ
08.05.2025СІЛТЕМЕ
<https://bilimger.kz/178923/>

Сатыбалды Темирлан Муратбекулы

ББ 6В04201, 3 топ, 1 курс

Ғылыми жетекші: Ф.ғ.к қауымдастырылған профессор **Тулекова Гулжан Хажмуратовна**

Тұран университеті <юриспруденция> сериясы, 2025ж
УДК 343:35

Подкуп нынешних сотрудников ГИБДД

Аннотация:

Бұл жұмыс Қазақстан Республикасындағы жол полициясының пара алу мәселесін зерттейді. Жол полициясының қызметкерлері өз міндеттерін атқарған кезде заң бұзушылардан пара алу фактілері әлі де кең таралған. Мұндай әрекеттер құқық бұзушылықтың заңды салдары ретінде қоғамда әлеуметтік және экономикалық проблемаларды туғызады. Төмендетілген парақорлық деңгейі қоғамдық тәртіпке және халықтың құқық қорғау органдарына деген сеніміне теріс әсер етуі мүмкін. Бұл жұмыста парақорлықтың пайда болу себептері, оның жолын кесу шаралары мен тиімділік әдістері қарастырылады. Әсіресе, Қазақстандағы жол полициясының пара алу мәселесіне қатысты статистикалық деректер және құқықтық механизмдер талданады, сондай-ақ, парақорлықпен күресудің жаңа жолдары ұсынылады.

Кіріспе

Жол полициясы қызметкерлері қоғамдық тәртіпті сақтауға, жол қозғалысын реттеуге және қауіпсіздікті қамтамасыз етуге міндетті. Алайда, соңғы жылдары Қазақстанда жол полициясының қызметкерлері тарапынан пара алу жағдайлары жиі кездесуде. Бұл мәселе қоғамның үлкен алаңдаушылығын туғызып, құқық қорғау органдарының беделіне нұқсан келтіруде. Осыған орай, жол полициясының пара алуының себептері, оның зардаптары және оны шешу жолдары жөнінде талдау жасау маңызды.

Қазіргі заманғы полицияның пара алуы: Заңдылық пен этиканың дағдарысы

Негізгі бөлім

Жол полициясының пара алу мәселесін бірнеше аспектілерден қарастыруға болады:

1.Пара алудың себептері

Жол полициясы қызметкерлерінің пара алуының негізгі себептерінің бірі – жалақының төмендігі. Әсіресе, төмен деңгейдегі қызметкерлер өздерінің өмір сүру деңгейін жақсарту мақсатында сыбайлас жемқорлыққа баруға мәжбүр болады. Сонымен қатар, кейбір жағдайда қызметкерлердің моральдық-этикалық деңгейі мен қоғамдық сана да әсер етеді.

2.Жол полициясының қызметін реттеу

Қазақстандағы жол полициясының қызметі бірнеше заңдар мен нормативтік актілермен реттеледі. Алайда, сыбайлас жемқорлыққа қарсы заңдар мен шаралар толық тиімді болмайды. Бұл жағдай құқық қорғау жүйесінің кейбір сәтсіздіктерінен және басқарудың әлсіздігінен туындайды.

3.Пара алу салдары

Жол полициясының пара алу мәселесі қоғамдық сенімнің жоғалуына, құқықтық жүйенің әлсіреуіне, сондай-ақ елдегі сыбайлас жемқорлық деңгейінің артуына әкеледі. Мұндай жағдайлар жол қозғалысының қауіпсіздігіне, азаматтардың құқықтары мен бостандықтарына қауіп төндіреді. Сонымен қатар, пара алу жол-көлік оқиғаларының жиілеуіне және заңсыз әрекеттердің көбеюіне себеп болуы мүмкін.

4.Пара алуды болдырмау жолдары

Жол полициясы қызметкерлерінің пара алу мәселесін шешу үшін, бірқатар шараларды қабылдау қажет. Алдымен, қызметкерлердің жалақысын көтеру және жұмыс жағдайларын жақсарту маңызды. Сонымен қатар, жемқорлыққа қарсы заңдардың қатаңдатылуы және мониторингтік жүйелердің енгізілуі сыбайлас жемқорлықты азайтуға көмектеседі. Азаматтардың құқықтарын қорғау мен сыбайлас жемқорлыққа қарсы мәдениетті қалыптастыру да маңызды рөл атқарады.

Қазіргі таңда Қазақстанда және әлемнің көптеген елдерінде құқық қорғау органдарының қызметкерлері арасында парақорлық мәселесі өзекті болып отыр. Полиция қызметкерлерінің пара алуы тек құқық қорғау жүйесінің беделіне нұқсан келтіріп қана қоймай, қоғамның заңға деген сенімін әлсіретеді. Заңның сақталуын қамтамасыз етуге міндетті органның осы мәселеге қатысты әрекеттері қоғамның көптеген сұрақтарын туындатады.

Парақорлықтың себептері мен салдары

Парақорлық — тек құқық бұзушылық емес, ол қоғамның моральдық құндылықтарын

бұзады, әлеуметтік әділетсіздікке алып келеді. Полиция қызметкерлері пара алған жағдайда, заңсыз әрекеттер мен тәртіпсіздіктердің пайда болуына ықпал етеді. Бұл азаматтар мен полиция арасындағы сенімге теріс әсер етеді. Тіпті, заңды бұзу және қылмыс жасаушылардың жазасыз қалуы парақорлықтың салдары болып табылады.

Парақорлықтың себептеріне бірнеше фактор әсер етеді. Біріншіден, жалақының төмендігі мен жұмыс жағдайларының қиындығы полиция қызметкерлерін пара алу сияқты заңсыз әрекеттерге итермелейді. Екіншіден, қоғамдағы жалпы моральдық дағдарыс пен құқық қорғау органдарындағы ішкі бақылаудың әлсіздігі де бұл мәселені ушықтырады.

Парақорлықпен күресу жолдары

Қазақстанда парақорлықпен күресудің бірнеше тетіктері бар, бірақ олар әлі толыққанды нәтиже бермейді. Мәселені шешудің басты жолы — полиция қызметкерлерінің жұмысының ашықтығын арттыру және қоғаммен тығыз байланыс орнату. Полицияның іс-әрекеттері ашық, есеп беретін болуы керек, сондай-ақ парақорлыққа қарсы күресуге бағытталған арнайы заңнамалар мен бақылау тетіктері тиімді түрде жұмыс істеуі қажет.

Қазіргі таңда «қылмыстық құқық» дегенде заң бұзу әрекеттері мен қылмыс жасаған адамдарға қолданылатын құқықтық нормалар мен санкциялар жиынтығы түсініледі. Қылмыстық құқық – қоғамдық қауіпсіздік пен тәртіпті сақтау үшін мемлекет бекіткен және заңмен реттелетін ережелер мен қағидалар жүйесі болып табылады. Ол қоғамға және жеке тұлғаларға қатысты қылмыс жасаған адамдарға жазалар қолдану жолдарын анықтайды.

Қазақстан Республикасының Қылмыстық кодексі қылмыс жасау мен оның жазаларын, сондай-ақ қылмыстық құқықтың басқа да аспектілерін қарастырады. Алайда қылмыстық құқықтың аясы тек қана заң бұзу мәселелерін ғана емес, сол арқылы жалпы құқық қорғау жүйесін де қамтиды.

Қылмыстық құқықтың негізгі міндеттері мыналар болып табылады:

1. Қоғамда тәртіп орнату, адамдар мен қоғамды қорғау.
2. Құқық бұзушыларды әділ жазалау арқылы әділеттілік орнату.
3. Қылмыс жасауға ықпал ететін себептер мен жағдайларды жою.

Қылмыстық құқықтың аясына келесі тақырыптар кіреді:

- Қылмыс жасаған адамға қолданылатын жазалар.
- Қылмыстың түрлері мен белгілері (мысалы, ауыр, орташа және жеңіл қылмыстар).
- Қылмысқа дайындалу және оны жасау әрекеттері.

- Қылмыстық жауапкершілік пен жазаның түрлері (тұтқынға алу, айыппұл, қоғамдық жұмыстар, өмір бойы бас бостандығынан айыру).
- Қылмыс жасау кезінде адам психологиясы және оны сараптау.

Қылмыстық құқықтың түсініктері мен нормалары қоғамдағы құқықтық тәртіптің сақталуына маңызды әсер етеді.

1. Қоғамдық бақылауды күшейту

Полицияның қызметіне қатысты қоғамдық бақылауды арттыру — парақорлықты азайтудың бір жолы. Адамдар полиция қызметкерлерінің іс-әрекеттерін бақылап, дұрыс емес әрекеттерді анықтап, жедел түрде шара қолдануға мүмкіндік алады.

2. Кадрлық саясат және кәсіби дайындық

Полиция қызметкерлерінің жоғары моральдық және кәсіби деңгейін қамтамасыз ету үшін олардың жұмысқа қабылдануы кезінде әдеп және адалдық бойынша қатаң талаптар қойылуы қажет. Сондай-ақ, оларды үнемі оқу-жаттығулардан өткізіп, заң мен этика бойынша жаңартылған ақпаратты меңгеруге жағдай жасау керек.

3. Жауапкершілікті күшейту

Парақорлыққа қатысты заңды бұзған полиция қызметкерлеріне қатысты жазаны қатаңдату және олардың құқық қорғау органдарынан шеттетілуі заңнамалық деңгейде көзделуі қажет.

Қорытынды

Қазіргі заманғы полицияның пара алу мәселесі тек жеке құқық бұзушылық емес, ол бүкіл қоғамның сеніміне және заңның үстемдігіне нұқсан келтіретін ауқымды проблема. Бұл мәселені шешу үшін барлық қоғам мен мемлекеттік органдар бірлесіп жұмыс істеуі керек. Парақорлықты түп-тамырымен жою үшін тек құқық қорғау органдарының ғана емес, әрбір азаматтың да белсенді қатысуы маңызды.

Парақорлықпен күрес — бұл ұзақ және күрделі процесс. Бірақ заңдардың қатайтылуы, қоғамдық бақылаудың күшеюі және полицияның ашықтығы бұл мәселеге қарсы тұруда маңызды қадамдар болып табылады.

ҚМ АА Куәлік нөмірі: **KZ45VPY00102718** — ҚР Мәдениет және Ақпарат министрлігі

© 2026 **Bilimger.kz** Ақпараттық-танымдық білім порталы. Барлық мазмұн авторлық құқықпен қорғалған.